

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSR.422.8.2018.AM

Warszawa, 6 grudnia 2018 roku

Wg rozdzielnika

Polska na arenie międzynarodowej postrzegana jest jako Ojczyzna Praw Dziecka. Nadanie tego dumnego miana jest konsekwencją docenienia ogromnego wkładu naszego kraju w kształtowanie systemu ochrony praw dziecka na świecie. Ponieważ szlachectwo zobowiązuje, nie możemy zapominać, że jest to również zobowiązanie dla nas do dalszej pracy na rzecz pełnej realizacji praw najmłodszych obywaterek i obywateli.

W lutym 2016 roku Rzecznik Praw Dziecka przystąpił do Projektu Rady Państw Morza Bałtyckiego współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Programu Prawa, Równość i Obywatelstwo 2014-2020 – „Dzieciństwo bez przemocy. Odejście od stosowania kar cielesnych w Regionie Morza Bałtyckiego” (Non-violent childhoods, moving on from corporal punishment in the Baltic Sea Region). Celem projektu była praca na rzecz eliminacji kar cielesnych wobec dzieci poprzez wieloagencyjne działania oparte na współpracy międzyresortowej i międzyrządowej Państw Regionu Morza Bałtyckiego. Projekt wpisuje się w jeden z Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ – faktycznej eliminacji przemocy w wychowaniu.

Inicjatywa „Non-violent Childhoods” to projekt realizowany przez Radę Państw Morza Bałtyckiego we współpracy z Globalną Inicjatywą na Rzecz Wyeliminowania Kar Cieleśnych (Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children). Partnerzy projektu to Ministerstwo Zdrowia i Spraw Socjalnych w Szwecji, Ministerstwo Spraw Społecznych w Estonii, Ministerstwo Spraw Społecznych i Zdrowia w Finlandii, Ministerstwo Opieki Społecznej na Łotwie oraz Rzecznik Praw Dziecka w Polsce. W projekt zaangażowani byli eksperci z wszystkich krajów regionu Morza Bałtyckiego, przedstawiciele środowisk akademickich, parlamentarzyści, członkowie organizacji pozarządowych

o krajowym i międzynarodowym zasięgu, jak również dzieci – które brały udział w konsultacjach i wyrażały własne zdanie.

Większość państw Regionu Morza Bałtyckiego wprowadziła zakaz stosowania kar cielesnych, ale jedynie część z nich podjęła systematyczne i zrównoważone działania, aby promować ich wyeliminowanie. Region Morza Bałtyckiego staje się strefą wolną od przemocy – 10 z 11 państw nadbałtyckich wprowadziło prawny zakaz stosowania kar cielesnych w stosunku do dzieci. Szwecja była pierwszym i wprowadziła zakaz w 1979 r., Finlandia w 1983 r., Norwegia w 1987, Dania w 1997 r., Łotwa w 1998 r., Niemcy w 2000 r., Islandia w 2003 r., Polska w 2010 r., Estonia w 2014 r., Litwa w 2017 r. Reforma prawa była przełomowym osiągnięciem, które oznaczało punkt wyjścia dla zmian społecznych. Region nadbałtycki jest teraz płaszczyzną wymiany doświadczeń w zakresie wdrażania prawnego zakazu bicia dzieci pomiędzy krajami, gdzie zakaz obowiązuje już kilkadziesiąt lat i tymi, które są na początku drogi.

Pełne wdrożenie zakazu stosowania kar cielesnych w wychowaniu dzieci w ramach projektu promowane jest poprzez wspólne, wielostronne planowanie i działania w regionie Morza Bałtyckiego. Inicjatywa ta podnosi świadomość szkodliwego wpływu kar cielesnych i promuje dobre praktyki w zmienianiu postaw i zachowań. Doświadczenia krajów nadbałtyckich były przedmiotem analizy podczas krajowych konsultacji w 2017 r. oraz spotkań ekspertów w 2018 r.

W ramach ww. projektu został opracowany zestaw materiałów pomocniczych dla m.in. rodziców, dzieci, praktyków, rzeczników i decydentów. Aby osiągnąć faktyczną eliminację przemocy w wychowaniu konieczna jest współpraca wielu sektorów. Przemoc w wychowaniu uwarunkowana jest bowiem nie tylko poziomem wiedzy rodziców na temat szkodliwości kar cielesnych, ale także posiadanymi przez nich kompetencjami wychowawczymi, kondycją psychiczną, czy statusem społecznym. Konieczne jest zatem wzmacnianie umiejętności rodzicielskich, jak też szkolenia specjalistów z tego obszaru. Ważne jest również rozpoznanie problemu poprzez analizę badań w tym obszarze, jak też uczestnictwo dzieci, w tym w szczególności poznanie ich potrzeb i uzyskanie ich stanowiska w tym przedmiocie, w taki sposób by dzieci czuły, że ich zdanie jest ważne, ale by nie były obciążane koniecznością wypracowania rozwiązań dotyczących ich i ich rodzin. Te informacje, jak i wiele innych zawarte są w materiałach wypracowanych w ramach projektu, które zostały zaprezentowane na konferencji w Sztokholmie 15-16 listopada br.

Podczas prac nad tym projektem powstało 6 przewodników o charakterze podręczników prezentujących dobre praktyki i możliwości w zakresie działań na rzecz eliminacji kar cielesnych w poszczególnych obszarach. Dedykowane są różnym podmiotom, z tym że dana instytucja, osoba w ramach podejmowanych działań może i powinna zapoznać się z różnymi podręcznikami w zależności od podejmowanych działań:

- ***A Step-by-Step Guide*** – przewodnik opisujący wdrażanie przepisów Konwencji o prawach dziecka w celu eliminacji kar cielesnych; zakaz stosowania kar cielesnych jest podstawową zasadą ograniczania jego stosowania, ale sam nie wystarczy, by uwolnić dzieci od przemocy; prohibicja musi być skutecznie wdrażana, w tym poprzez ogólnospołeczne działania zmierzające do zmiany norm społecznych i postaw wobec przemocy w wychowaniu dzieci;
- ***Ensuring non-violent childhoods*** – przewodnik w implementacji zakazu kar cielesnych w sytuacjach domowych stanowi narzędzie nie tylko dla rodziców, opiekunów ale również dla podmiotów udzielającym wsparcia rodzinom i dzieciom;
- ***Building supportive societies for non-violent childhoods*** – przewodnik dotyczący tworzenia społeczeństwa wspierającego w budowaniu dzieciństwa wolnego od przemocy; w poradniku przeanalizowano różne rodzaje kampanii i działań, które można wykorzystać do generowania bardziej świadomych i wspierających społeczeństw, co ostatecznie pomaga w odejściu od kar cielesnych; raport ze wskazówkami zawiera przegląd zaleceń dla podmiotów, które chcą podnieść świadomość i tworzyć kampanię na temat kar cielesnych, aby zmienić postawy i praktykę rodziców/opiekunów by wspierać ich postawy nieprzemocowe;
- ***Service providers as champions for non-violent childhoods*** – przewodnik dla podmiotów udzielających pomocy dzieciom i rodzinom w tworzeniu świata wolnego od przemocy; w poradniku przedstawiono doświadczenia i wnioski płynące z działań m.in. w zakresie opieki społecznej, ochrony dzieci i opieki nad dzieckiem, opieki zdrowotnej, edukacji i egzekwowania prawa; zawiera metody, narzędzia i modele usług, które okazały się skuteczne w zapobieganiu i reagowaniu na kary cielesne;
- ***Parenting for non-violent childhoods*** – przewodnik dotyczący programów pozytywnego rodzicielstwa; w przewodniku podjęto dyskusję na temat ewolucji rodzicielstwa w zmieniającym się świecie; przedstawiono krótki przegląd programów;

raport zawiera wytyczne i zalecenia dla państw w wyborze programów pozytywnego rodzicielstwa w oparciu o doświadczenia krajów regionu Morza Bałtyckiego.

- ***Tracking Progress towards non-violent childhoods*** – przewodnik dotyczący badania zmian zachowań w obszarze kar cielesnych i ich eliminacji; poradnik w dużej mierze oparty jest na doświadczeniach szwedzkich, ale czerpie również z międzynarodowych badań nad epidemiologią dziecięcych przypadków maltretowania;

Wszystkie materiały można pobrać pod poniższym adresem: <http://www.childrenatrisk.eu/nonviolence/> Obecnie są one dostępne w języku angielskim.

Zachęcam do zapoznania się z omawianymi raportami oraz poddania ich analizie. Prawa dzieci są pierwszorzędnymi prawami człowieka, co podkreślano wielokrotnie podczas całego projektu. Wszystkich nas łączy wspólny cel, by zapewnić dzieciom świat przyjazny, świat bez przemocy. Niewątpliwie raporty będą pomocne przy realizacji tego celu.

Z wyrazami szacunku
Marek Jankowski